

До питання 1 «Щодо процедури адміністративного оскарження рішень митних органів» порядку денного засідання ГР при Мінфіні 04.12.2025

Питання, пов'язані з проблемами процедури адміністративного оскарження рішень митних органів, варто розглянути ширше, ніж в межах глави 4 Митного кодексу України.

Для цього необхідно взяти до уваги, що у 2022 році Верховною Радою України було прийнято два закони, в яких містяться приписи щодо процедури адміністративного оскарження рішень:

- ЗУ «Про адміністративну процедуру» (від 17 лютого 2022 року № 2073-IX), який набрав чинності в повному обсязі 15.12.2023;

- ЗУ «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (від 15 серпня 2022 року № 2510-IX), який набрав чинності 01.10.2022.

1. Порівняння зовні наче схожих норм цих двох законів виявляє суттєві відмінності норм, призначених для застосування в митній сфері, від норм, призначених для застосування у сфері діяльності всіх адміністративних органів.

ЗУ «Про адміністративну процедуру»	Митний кодекс України
Розділ IV. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРОВАДЖЕННЯ	Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ
Глава 1. Ініціювання адміністративного провадження Стаття 36. Підстави для початку адміністративного провадження 1. Адміністративне провадження відповідно до цього Закону розпочинається: 1) за заявою особи щодо забезпечення реалізації її права, свободи чи законного інтересу або виконання нею визначеного законом обов'язку, у тому числі щодо отримання адміністративної послуги;	Глава 3. Рішення митних органів. Інформування та консультування з питань митної справи. Стаття 19. Загальні положення щодо рішень митних органів 1. Митні органи приймають рішення: 1) за заявою підприємства; 2) під час виконання митних формальностей; 3) у справах про порушення митних правил; 4) під час розгляду скарг на рішення, дії або бездіяльність митних органів;

ЗУ «Про адміністративну процедуру»	Митний кодекс України
<p>2) за ініціативою адміністративного органу, у тому числі у порядку здійснення ним інспекційного (контрольного, наглядового) повноваження.</p> <p>Адміністративне провадження продовжується у разі подання скарги в порядку адміністративного оскарження.</p>	<p>5) в інших випадках, передбачених законодавством України з питань митної справи.</p> <p>2. Рішення митних органів можуть бути оскаржені відповідно до глави 4 цього Кодексу.</p>
Розділ VI. АДМІНІСТРАТИВНЕ ОСКАРЖЕННЯ	Глава 4. Оскарження рішень, дій або бездіяльності митних органів
<p>Стаття 78. Право на адміністративне оскарження</p> <p>1. Право на адміністративне оскарження відповідно до цього Закону має особа, яка вважає, що:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) прийнятим адміністративним актом чи його виконанням порушено або може бути порушено її право, свобода чи законний інтерес; 2) процедурне рішення або дія, бездіяльність адміністративного органу негативно впливає на її права, свободи чи законні інтереси. <p>Стаття 85. Рішення за скаргою</p> <p>1. Суб'єкт розгляду скарги відповідно до своєї компетенції за результатами перегляду справи може прийняти одне з таких рішень:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) скасувати повністю або частково адміністративний акт та зобов'язати адміністративний орган видати новий адміністративний акт або повторно розглянути справу, а в передбачених законом випадках - самостійно прийняти адміністративний акт; 2) скасувати повністю або частково процедурне рішення, самостійно прийняти процедурне рішення; 3) залишити адміністративний акт, процедурне рішення без змін, а скаргу - без задоволення; 4) визнати дію адміністративного органу протиправною та зобов'язати його: <ol style="list-style-type: none"> а) припинити вчинення відповідної дії; б) усунути наслідки такої дії; 	<p>Стаття 24. Право на оскарження</p> <p>1. Будь-яка особа має право оскаржити рішення, дії або бездіяльність митних органів до митного органу вищого рівня або до суду, якщо вважає, що такими рішеннями, діями або бездіяльністю порушено її права, свободи чи інтереси, створено перешкоди для їх реалізації або на неї незаконно покладено будь-які обов'язки.</p> <p>Стаття 26-5. Рішення за результатами розгляду скарги</p> <p>1. За результатами розгляду скарги митний орган вищого рівня приймає одне з таких рішень, яким:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) повністю задовольняє скаргу; 2) частково задовольняє скаргу; 3) залишає скаргу без задоволення. <p>2. У разі прийняття рішення, передбаченого пунктом 1 або 2 частини першої цієї статті, митний орган вищого рівня:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) скасовує оскаржуване рішення повністю або частково; або 2) скасовує оскаржуване рішення та самостійно приймає нове рішення; або 3) скасовує оскаржуване рішення та зобов'язує відповідний митний орган прийняти нове рішення відповідно до законодавства; або 4) вносить зміни до оскаржуваного рішення; або 5) визнає дії або факт бездіяльності відповідного митного органу неправомірними та зобов'язує цей митний

ЗУ «Про адміністративну процедуру»	Митний кодекс України
<p>в) виконати іншу дію на вимогу особи; 5) зобов'язати адміністративний орган усунути негативні наслідки, відшкодувати матеріальну шкоду, заподіяну протиправним адміністративним актом, дією або бездіяльністю адміністративного органу, у порядку, визначеному законом; 6) визнати повністю або частково виконаний адміністративний акт протиправним, якщо його виконання призвело до настання незворотних правових наслідків.</p> <p>2. Суб'єкт розгляду скарги скасовує повністю або частково адміністративний акт у разі порушення норм матеріального права, істотного порушення процедури (включаючи компетенцію) або неправильного чи неповного встановлення обставин справи, що призвело до прийняття протиправного адміністративного акта.</p>	<p>орган вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень.</p>
<p>3. У разі якщо адміністративний акт не містить мотивувальної частини, у випадку, якщо відповідно до цього Закону вона є обов'язковою, такий акт скасовується.</p>	
<p>7. Оформлення адміністративного акта в адміністративному провадженні за скаргою, його реєстрація, доведення акта до відома особи та набрання ним чинності здійснюються згідно з вимогами, передбаченими статтями 69-77 цього Закону.</p>	<p>3. Рішення за результатами розгляду скарги складається із вступної, описової, мотивувальної та резолютивної частин.</p> <p>У рішенні за результатами розгляду скарги також зазначається про право особи, яка подала скаргу, у разі її незгоди з прийнятим рішенням оскаржити його в судовому порядку.</p>
<p>4. Після скасування адміністративного акта, якщо це необхідно здійснити для усунення порушення, суб'єкт розгляду скарги:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) зобов'язує адміністративний орган, що прийняв адміністративний акт, видати новий адміністративний акт; 2) приймає власне рішення (за наявності повноважень щодо вирішення справи по суті). <p>5. Якщо усунення порушення не потребує додаткових процедурних дій, суб'єкт розгляду скарги, який має повноваження щодо вирішення справи по суті, зобов'язаний</p>	<p>7. У разі прийняття рішень, передбачених пунктами 3 і 5 частини другої цієї статті, митний орган, якого стосується предмет оскарження, зобов'язаний прийняти нове рішення або вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень, у найкоротший можливий строк, але не більше п'яти робочих днів з дати прийняття рішення за результатами розгляду скарги.</p>

ЗУ «Про адміністративну процедуру»	Митний кодекс України
самостійно прийняти відповідний адміністративний акт. Якщо суб'єкт розгляду скарги зобов'язав адміністративний орган, який прийняв адміністративний акт, видати новий адміністративний акт, суб'єкт розгляду скарги здійснює контроль за виконанням свого рішення за скаргою.	

2. Серед головних відмінностей, які обумовлюють наявність констатованих проблем, можна позначити наступні:

- адміністративне оскарження за ЗУ «Про адміністративну процедуру» визнається продовженням адміністративного провадження, в ході якого було прийнято адміністративний акт; Митний кодекс України такого чіткого визнання не містить, тому складається враження (в т.ч. на підставі п/п 4 ч.1 ст. 19 та ч.1 ст.26-5), що оскарження – це просто нове провадження;

В контексті цієї відмінності слід звернути увагу на структуру інформації, наданої Держмитслужбою на запит Практичного комітету: тут йдеться виключно про поводження зі скаргами (відповідно до ч.1 ст.26-5), а не оскаржуваними рішеннями (відповідно до ч.2, 7 ст.26-5).

- ЗУ «Про адміністративну процедуру», поряд з «адміністративним актом», розрізняються «процедурні рішення/дії», що упорядковує та робить зрозумілою процедуру як прийняття, так і оскарження адміністративного акту; Митний кодекс України такої диференціації не містить, тому процедура перевантажена рішеннями однакового статусу, а в певних місцях взагалі існують прогалини.

- ЗУ «Про адміністративну процедуру» встановлює однакові вимоги до змісту як адміністративних актів (ст.71), так і адміністративних актів в адміністративному оскарженні (ст.85); Митний кодекс України встановлює подібну вимогу тільки для змісту рішення за результатами розгляду скарги (ст.26-5), для первинного рішення такої вимоги взагалі немає.

В контексті цієї відмінності слід звернути увагу на описані факти способу перегляду рішень, коли змінюється мотивувальна частина, а числове значення залишається незмінним.

3. Щодо можливих шляхів подолання констатованих проблем:

- середньостроковий законодавчий: привести норми Митного кодексу України, які стосуються прийняття та оскарження рішень, до вигляду, що відповідає відповідним нормам ЗУ «Про адміністративну процедуру»;

- невідкладний організаційний: утворити в Держмитслужбі комісію з розгляду скарг на підставі ч.2 ст.79 ЗУ «Про адміністративну процедуру» та постанови КМУ від 28.04.2023 № 420;

- невідкладні комунікаційні: ініціювати спільний розгляд проблем, пов'язаних з прийняття та оскарженням рішень, комітетами Верховної Ради України, які були визначені головними при прийнятті ЗУ «Про адміністративну процедуру» та ЗУ «Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань виконання глави 5 розділу IV Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»

02.12.2025

Л.Баязітов